

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2019-5-5>

Байда Б.Ф.

кандидат економічних наук, докторант,
Східноєвропейський університет імені Лесі Українки

Baida Bohdana

Candidate of Sciences (Economics),
Lesia Ukrainka East European University, Lutsk, Ukraine

АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

ANALYSIS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INBOUND TOURISM IN UKRAINE

У статті для обґрунтування стратегічних перспектив розвитку в'їзного туризму в умовах сучасної політики розвитку туризму застосовано інструменти кореляційно-регресійного аналізу на підставі статистичних даних. Кореляційний аналіз проведено для встановлення взаємозв'язків між такими показниками, як: кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну, витрати держави на розвиток інфраструктури та капітальні інвестиції в туристичну сферу (фінансові джерела розвитку туризму), інфляція (індикатор, що системно відбиває наслідки соціально-економічної фінансово-монетарної політики держави), кількість колективних засобів розміщення. Для аналізу в'їзного туризму в Україні проведено розрахунок коефіцієнта кореляції між показниками. Результати кореляційного аналізу засвідчили пряму залежність та високий взаємозв'язок між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та капітальними інвестиціями в туристичну сферу (0,77) і кількістю колективних засобів розміщення ($r=0,84$). Капітальні інвестиції є важливим чинником розвитку сфери туризму України. Для збільшення туристичної привабливості нашої держави доцільно оновлювати та створювати нове матеріально-технічне забезпечення, здійснювати модернізацію та реконструкцію історичних пам'яток культури, будувати санітарно-курортні зони, готельні комплекси. Між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та витратами держави на розвиток інфраструктури виявлено пряму залежність та середній зв'язок ($r=0,66$). Підкреслено, що державне інвестування повинно відбуватися в рамках важливих інвестиційних проектів, таких як формування транспортної інфраструктури, будівництво об'єктів та споруд тощо. Між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та інфляцією виявлено тісну обернену залежність ($-0,80$). Зростання інфляції в країні призводить до зниження туристичних потоків до нашої держави.

Ключові слова: в'їзний туризм, кореляційний аналіз, показники, перспективи розвитку, сфера туризму.

В статье для обоснования стратегических перспектив развития въездного туризма в условиях современной политики развития туризма применены инструменты корреляционно-регрессионного анализа на основании статистических данных. Корреляционный анализ проведен для установления взаимосвязей между такими показателями, как: количество иностранных граждан, въехавших в Украину, расходы государства на развитие инфраструктуры и капитальные инвестиции в туристическую сферу (финансовые источники развития туризма), инфляция (индикатор, который системно отражает последствия социально-экономической, финансово-монетарной политики государства) количество коллективных средств размещения. Для анализа въездного туризма в Украине проведен расчет коэффициента корреляции между показателями. Результаты корреляционного анализа показали прямую зависимость и высокую взаимосвязь между количеством иностранных граждан, въехавших в Украину, капитальными инвестициями в туристическую сферу (0,77) и количеством коллективных средств размещения ($r = 0,84$). Капитальные инвестиции являются важным фактором развития сферы туризма Украины. Для увеличения туристической привлекательности нашего государства целесообразно обновлять и создавать новое материально-техническое обеспечение, осуществлять модернизацию и реконструкцию исторических памятников

культури, строить санитарно-курортные зоны, гостиничные комплексы. Между количеством иностранных граждан, въехавших в Украину, и расходами государства на развитие инфраструктуры выявлены прямая зависимость и средняя связь ($r = 0,66$). Подчеркнуто, что государственное инвестирование должно происходить в рамках важных инвестиционных проектов, таких как формирование транспортной инфраструктуры, строительство объектов и сооружений. Между количеством иностранных граждан, въехавших в Украину, и инфляцией обнаружена тесная обратная зависимость ($-0,80$). Рост инфляции в стране приводит к снижению туристических потоков в нашу страну.

Ключевые слова: въездной туризм, корреляционный анализ, показатели, перспективы развития, сфера туризма.

In the article, the tools of correlation analysis based on statistic data are used to substantiate the strategic perspectives of inbound tourism development in the context of modern tourism development policy. Correlation analysis has been conducted to establish relationships between the following indicators: number of foreign nationals entering Ukraine, government spending on infrastructure development and capital investment in tourism (financial sources of tourism development), inflation (indicator that is systematically reflects the consequences of socio-economic financial and monetary policy of the state); number of collective accommodation facilities. In order to analyze inbound tourism in Ukraine, the correlation coefficient between indicators has been calculated. The results of the correlation analysis showed a direct dependence and a high correlation between the number of foreign nationals entering Ukraine and capital investment in the tourism sector (0.77) and the number of collective accommodation facilities ($r = 0.84$). Capital investment is an important factor in the development of tourism in Ukraine. In order to increase the tourist attractiveness of our country, it is advisable to update and create new logistics, to modernize and reconstruct the historical monuments of culture, to build sanitary resorts, hotel complexes. There is a direct relationship between the number of foreign nationals entering Ukraine and the state's spending on infrastructure development ($r = 0.66$). It is emphasized that public investment should take place in the framework of important investment projects, such as the formation of transport infrastructure, construction of facilities and structures, etc. There is a close inverse relationship between the number of foreigners entering Ukraine and inflation (-0.80). Increasing inflation in the country leads to a decrease in tourist flows to our country. The main provisions can be adopted by the legislative and executive bodies, local and regional authorities of the national economy. The analysis is the basis for the formation of strategies and programs for tourism development at different hierarchical levels. This analysis makes it possible to understand which indicators most determine inbound tourism in Ukraine.

Keywords: inbound tourism, correlation analysis, indicators, prospects, tourism.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток в'їзного туризму в Україні дуже залежить від тенденцій, структури й подальших напрямів реалізації витрат держави на розвиток інфраструктури та капітальних інвестицій у туристичну сферу.

Туристична інфраструктура – це будівлі і споруди, засоби комунікації, транспортна система, які задіяні в наданні туристичних послуг. Послуги туристичної інфраструктури відіграють свого роду роль, яка зв'язує різні сектори туристичної сфери, включаючи кінцевого споживача та становлення індустріального, а згодом – постіндустріального суспільства, адже таке суспільство не може обходитися без них [1, ст. 134]. Територія України з усіма наявними туристичними ресурсами є доволі привабливою для іноземних та вітчизняних туристів.

За останні роки в нашій країні можна відстежити порівняно швидкий розвиток різних компонентів туристичної інфраструктури. Підґрунтям туристичного розвитку є інвестиції та ефективність від їх запровадження [5; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблемам вивчення чинників, які впливають на розвиток сфери туризму, приділяли увагу такі українські науковці, як В. Герасименко, Н. Гончарук, В. Євдокименко, Л. Малик, В. Маховка, Н. Мельник [4], Д. Корнева [2], В. Смолій [1], Н. Остап'юк, В. Федорченко [1], З. Юринець [4], та зарубіжні, такі як М. Беднарська, С. Оптнер, Р. Каплан, Й. Кріппендорф, В. Фреер.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Постає необхідність ретельного дослідження питання особливостей розвитку в'їзного туризму в Україні, виявлення основних чинників, які мають вплив на формування в'їзного туризму в країні.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є виклад результатів дослідження розвитку в'їзного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для обґрунтування стратегічних перспектив розвитку в'їзного туризму в умовах сучасної політики розвитку туризму застосовано інструменти кореляційно-регресійного аналізу на підставі статистичних даних.

Кореляційний аналіз проведено для встановлення взаємозв'язків між такими показниками, як: кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну, витрати держави на розвиток інфраструктури та капітальні інвестиції в туристичну сферу (фінансові джерела розвитку туризму), інфляція (індикатор, що системно відбиває наслідки соціально-економічної фінансово-монетарної політики держави), кількість колективних засобів розміщення (табл. 1).

Для проведення аналізу в'їзного туризму в Україні проведено розрахунок коефіцієнта кореляції між показниками (табл. 1), результати якого представлені в кореляційній матриці показників (табл. 2).

Результати кореляційного аналізу засвідчили високий взаємозв'язок між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та капітальними інвестиціями в туристичну сферу ($0,746$).

Показники розвитку сфери туризму в Україні за 2010–2017 рр.

Роки	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну, од.	Витрати держави на розвиток інфраструктури, млн грн	Капітальні інвестиції в туристичну сферу, млн грн	Кількість колективних засобів розміщення, од.	Інфляція, %
2010	21203327	7987	2000	4673	109,1
2011	21415296	9059	3010	4710	104,6
2012	23012823	7926	4863	4747	99,8
2013	24671227	2704	4083	5138	100,5
2014	12711507	3298	2022,4	4572	124,9
2015	12428286	3575	1920,7	4341	143,3
2016	13333096	608	2100	4256	112,4
2017	14229642	1103	2200	4115	113,7

Джерело: складено на основі [3]

Таблиця 2

Кореляційна матриця взаємозалежності показників

	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну	Витрати держави на розвиток інфраструктури	Капітальні інвестиції в туристичну сферу	Кількість колективних засобів розміщення	Інфляція
Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну	1	x	x	x	x
Витрати держави на розвиток інфраструктури	0,547	1	x	x	x
Капітальні інвестиції в туристичну сферу	0,746	0,405	1	x	x
Кількість колективних засобів розміщення	0,845	0,405	0,646	1	x
Інфляція	-0,806	-0,292	-0,649	-0,549	1

Джерело: складено автором

Капітальні інвестиції у сферу туризму постають вагомими витратами для створення нових об'єктів, здійснення реконструкцій, технічного переозброєння вже діючих основних фондів, що мають пряме і побічне відношення до туризму. Такі інвестиції спрямовуються на придбання, будівництво, реконструкцію, модернізацію, формування необоротних активів та необхідні для фінансування капітального будівництва різного призначення, тому капітальні інвестиції є важливим чинником розвитку сфери туризму України. Рівень капітальних інвестицій у сферу туризму України є ще недостатнім. На цю сферу припадає у середньому 4,5% від загального обсягу всіх інвестицій [2; 4].

Між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та витратами держави на розвиток інфраструктури виявлено пряму залежність та середній зв'язок ($r=0,547$).

Інвестування держави повинно відбуватися в рамках важливих інвестиційних проектів, наприклад формування транспортної інфраструктури, будівництво потужних об'єктів та споруд, підготовка інфраструктури систем життєзабезпечення для реалізації проектів освоєння нових рекреаційних територій тощо. Державно-приватне партнерство доцільно реалізовувати у концесійних проектах, що дає змогу

залучати приватні інвестиції у великі проекти та вирішує низку законодавчих неузгоджень [2].

Для збільшення туристичної привабливості нашої держави доцільно оновлювати та створювати нове матеріально-технічне забезпечення, здійснювати модернізацію та реконструкцію історичних пам'яток культури, будувати санітарно-курортні зони, готельні комплекси. Для цього необхідно інвестувати в туристичну галузь, ефективно реалізовувати державні вкладення у розвиток туристичної інфраструктури та формувати сприятливий інвестиційний клімат.

Між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, та кількістю колективних засобів розміщення виявлено пряму залежність та високий зв'язок ($r=0,845$). Кількість колективних засобів розміщення туристів у державі за вказаний час відчутно зменшилася (порівняно з 2013 р. майже на 1000 од.). Ключовою причиною постає, насамперед, політична, а також соціально-економічна ситуація, яка призводить до зростання проблем у фінансовому становищі готелів. Аналіз одержаних результатів засвідчує потребу у відновленні інвестування у цю сферу.

Також між кількістю іноземних громадян, які в'їхали в Україну, й інфляцією виявлено тісну обернену залежність ($-0,806$). Це свідчить про те, що зростання інфляції в країні призводить до знижен-

ня туристичних потоків до нашої держави. Така залежність між зазначеними показниками пояснюється тим, що інфляція значною мірою постає барометром розвитку соціально-економічних тенденцій у країні.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Значущість чинників, які мають вплив на сферу туризму, та їх взаємозв'язок мають схильність до трансформацій. В умовах шалених економіко-політичних змін, нестабільності та криз управлінські рішення щодо розвитку в'їзного туризму, системи менеджменту туризму загалом повинні ґрунтуватися на врахуванні чинників, що мають вплив на розвиток туристичної інфраструктури, детермінант туристичного попиту. Такий погляд на розвиток сфери туризму дасть змогу формувати нові ідеї, відкривати затребувані нині інноваційні орієнтири діяльності, створювати інтеграційні об'єднання з метою поступу туристичної діяльності, задоволення туристичних бажань споживачів, ведення туристичного бізнесу, отримання прибутків.

Бібліографічний список:

1. Смолій В.А., Федорченко В.К., Цибух В.І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. Київ : Слово, 2006. 372 с.
2. Корнева Д.А. Проблеми розвитку інфраструктури туризму. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu/geograf/2008_15/industrialnuu%20tyruzmm.pdf (дата звернення: 03.09.2019).
3. Державна служба статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Юринець З.В., Мельник Н.В. Основні аспекти формування маркетингової політики на підприємствах туристичної галузі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 84–87.
5. Юринець З.В. Дослідження конкурентного середовища ринку туристичних послуг України. *Ефективна економіка*. 2015. Вип. 1. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3759> (дата звернення: 03.09.2019).
6. Yurynets Z., Bayda B., Petrush O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. *Economic Annals – XXI*. 2015. № 9–10. P. 32–35.

References:

1. Smoliy V.A., Fedorchenko V.K., Tsybukh V.I. (2006). Entsyklopedychnyy slovnyk-dovidnyk z turyzmu [Encyclopedic Dictionary of Tourism]. Kiev: Slovo (in Ukrainian).
2. Korneva D. A. Problemy rozvytku infrastruktury turyzmu [Problems of tourism infrastructure development]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu/geograf/2008_15/industrialnuu%20tyruzmm.pdf (accessed 3 September 2019).
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua> (accessed 22 August 2019).
4. Yurynets Z. V., Melnyk N.V. (2014). Osnovni aspekty formuvannya marketyngovoyi polityky na pidpryemstvah turystychnoyi galuzi Ukrainy [The basic aspects of forming of marketing politics on the enterprises of tourist industry of Ukraine], *Naukovyj visnyk Hersonskogo derzhavnogo universytetu, Seriya «Ekonomiczni nauky»*, no. 6 (2), pp. 84-87.
5. Yurynets Z. V. (2015). Doslidzhennya konkurentnoho seredovyshcha rynku turystycheskykh posluh Ukrainy [Research of the competitive environment of the tourist services market of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3759> (accessed 3 September 2019).
6. Yurynets Z., Bayda B., Petrush O. (2015). Country's economic competitiveness increasing within innovation component, *Economic Annals – XXI*. no. 9-10, pp. 32-35.